

MÚZEUMI SÉTA

30
PERC

Feltétlenül nézd meg!

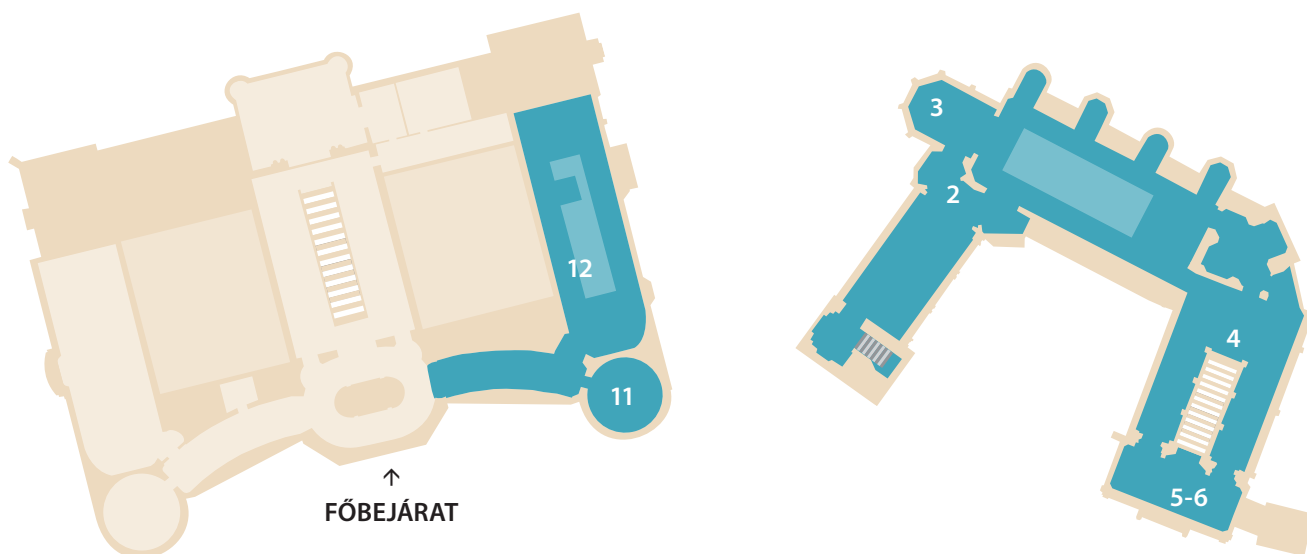
{ Séta a Magyar Mezőgazdasági Múzeum és Könyvtár
kiállításában }

MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI
MÚZEUM ÉS KÖNYVTÁR
BUDAPEST | VAJDAHUNYADVÁR

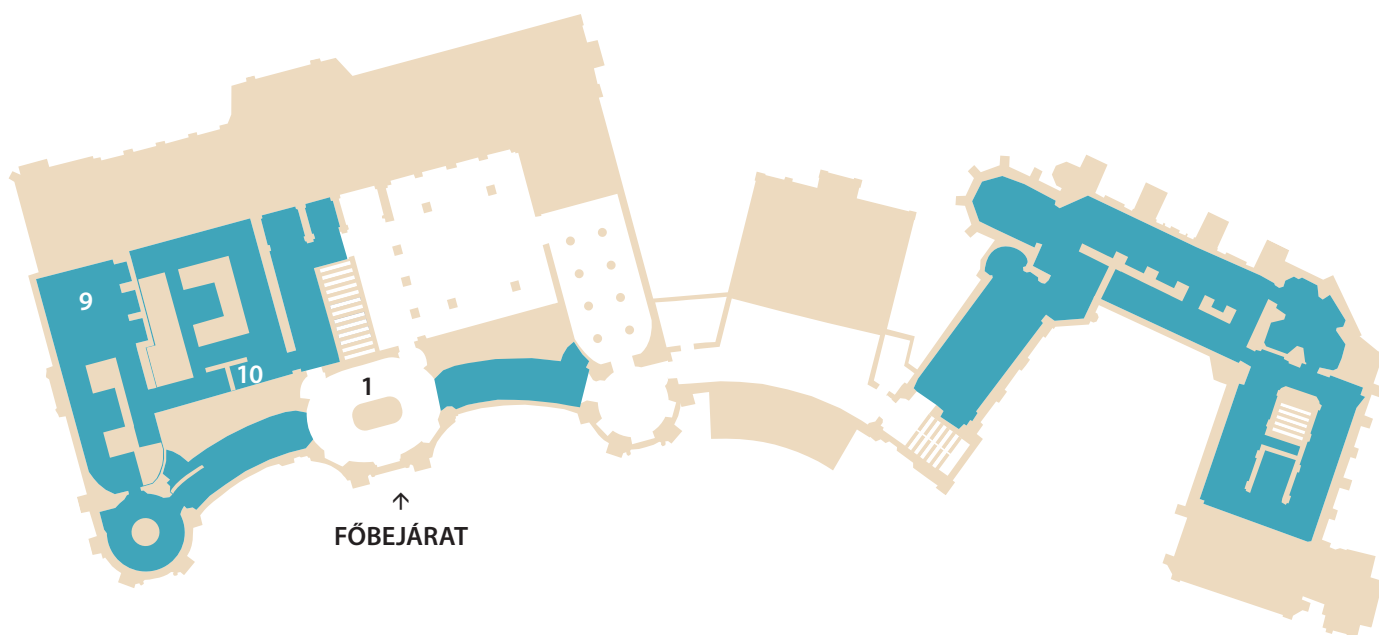
EMELET | BAROKK ÉS GÓTIKUS ÉPÜLET

A két épületrész között nincs emeleti átjáró!

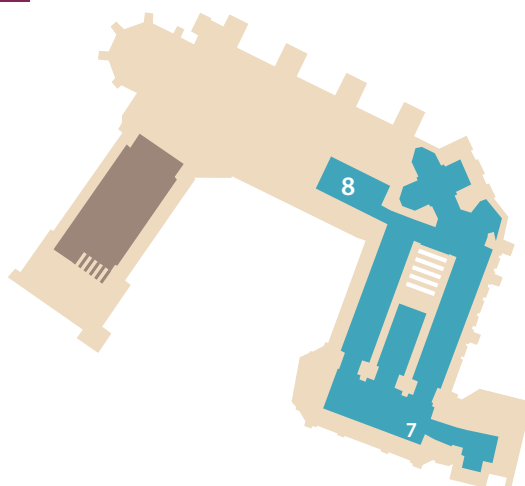
FÖLDSZINT | BAROKK ÉS GÓTIKUS ÉPÜLET

Átjáró a két szárny között az összekötő épületen keresztül (a büfénél)!

PINCE | GÓTIKUS SZÁRNY

Lejárat a pince kiállítótereibe a földszinti kiállításon keresztül.

BEVEZETŐ

Fővárosunk egyik legkülönlegesebb látványossága az 1896-os millenniumi ünnepségsorozatra épült Történelmi Főcsoport. Az Alpár Ignác építész alkotta épületegyüttes a középkori várakat, palotákat és egyházi építményeket a különböző korok jellegzetes stílusjegyei szerint mutatja be. A favázas szerkezetű, ideiglenes arculattal készült, de a kiállítást követően a Mezőgazdasági Múzeumnak felajánlott csarnok 1899-re életveszélyessé vált, ezért le kellett bontani. 1900-ban Darányi Ignác földművelésügyi miniszter rendeletére kezdtek hozzá újbóli – ezúttal maradandó anyagból történő – felépítéséhez. Az épület 1907-re készült el és nyerte el végleges, mai formáját, amit Vajdahunyadvárnak neveztek el a lakosok.

A 20. századi háborúk, forradalmak megtépázták ugyan az épületet, a gyűjteményeket, de mindezt átvészelve a Vajdahunyadvár 120 évvel a megépítését követően is a Magyar Mezőgazdasági Múzeum és Könyvtár otthona.

Járjuk körbe a kiállításokat együtt!

1. ÁLLOMÁS

Latin felirat

HOL? A főbejárat aulában, a fölépcső felett

„Nihil melius,
Nihil homine libero dignius,
quam agricultura.”

Cicero

Jelentése:

„Semmi sem jobb,
Semmi sem méltóbb a szabad emberhez,
mint a mezőgazdaság.”

Ciceró

2. ÁLLOMÁS

Nagy barna medve

HOL? A Fegyverterem és a Trófeaterem közötti átjárónál

Ezt a kapitális, 301 kilogramm súlyú barna medvét 1907-ben gróf Andrássy Géza ajándékozta a múzeumunknak, aki a mai Szlovákia területén, a Gömör megyei Betléren lőtte. Ez a fürgé, gyorsan futó medvefaj már csak a magas hegy-ségekben, az erdő sűrűjében fordul elő. A medve mindenevő, de főleg növényeken, bogyókon, erdei gyümölcsökön él. Tél elején a fenyők alá vagy sziklaodúba húzódik téli álmot aludni, hogy aztán januárban a nőtény két-három bocsot hozzon a világra. A vadászatra is alkalmas puskák megjelenéséig az egyik legemberpróbálabb feladat volt medvére vadászni, ugyanis csak az úgynevezett „hideg fegyverekkel”, a vadászlándzsával, illetve hosszú vadász késsel és csapdákval tudták terítékre hozni. A múzeumhoz kötődő nagy barna medve a kezdetektől kiállítási térben áll, ezért is válhatott közkedvelt szimbólummá.

3. ÁLLOMÁS

Világrekord trófeaterem az egyetlen női vadász által elejtett világrekord trófeával

HOL? Vadászati kiállítás, Világrekord trófeaterem

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum és Könyvtárban található Európa egyik legértékesebb trófeagyűjteménye. Az öt gímszarvas-, egy őzbakagancs, hét dámlapát és egy vadkanagyar világrekord mellett számtalan aranyérmes trófea egészíti ki a gyűjteményt. Az öt világrekord gímtrófea közül egyet egy svájci vadásznő lőtt Magyarországon 1970-ben a Zala megyei Lentiben. Ezidáig a világon ez az egyetlen világrekord trófea, melyet női vadász ejtett el.

4. ÁLLOMÁS

A legértékesebb dunai hal, a viza

HOL? Halászati kiállítás, viza-dioráma

A viza Magyarország jellegzetes, speciális halászatot igénylő hala volt. A faj egykor meghatározója volt a dunai és a tiszai halászok jövedelmének. A Vaskapu megépítése és a víz gátak közé szorítása után a Duna hazai szakaszán már nagy eseményszámba mentek a vizafogások. Nagyobb vizát a 20. században csak 28 alkalommal fogtak a halászok, míg – a leírások szerint – 1554–1555-ben, egy év leforgása alatt több mint 160 darab került kifogásra. Egy viza átlagos mérete 3–4 méter, de néha eléri a 9 méteres hosszúságot és az 1400 kilogrammos súlyt is.

A vitrinben látható két halat paksi halászok fogták 1962-ben és 1964-ben, az utolsó kifogott hazai példányt 1987-ből ismerjük.

5-6. ÁLLOMÁS

Küllőköves rózsablak a halászati enteriőr felett

HOL? Ugyanott, a lépcsővel szemben

A Halászati kiállítás enteriőre a mocsarakban halászó, vadászó és gyűjtögető életmódot folytató ember, a pákász használati eszközeit mutatja be. Az enteriőr felett egy hatalmas, háromkaréjos rózsablakot csodálhatunk meg, mely csúcsívekben metsződő félköríves küllőkből áll.

A múzeumunk irattárában fellelhető eredeti, színezett rózsablaktervek Alpár Ignác szignójával vannak ellátva, ami bizonyítja, hogy az ablak egyértelműen az építész tervezése.

Az üveglak jelképrendszere: a rózsablak közepén a magyar állami címer látható, a felső mezőben a magyar Szent Korona fedezhető fel oroszlánok között, a körív szegélyén pedig a baráti és társországok, úgymint Erdély, Horvátország, Szlavónia, Dalmácia és Fiume címerei.

Egy anekdota is kapcsolódik a rózsablakhoz. Akár igaz, akár nem, egyaránt színesíti a Vajdahunyadvár már amúgy is gazdag történetét. A dómhomlokzat küllőköves rózsablakának alkotója a híres ólomüveg-készítő, Róth Miksa volt. Munkáját annyira elismerték és megbecsülték, hogy – a történet szerint – a világháborúk idején a vár iránt elkötelezett önkéntesek egyesével szedegették ki az üveglapokat a kő- és ólomkeretből, majd beszámolták őket. A darabokat újságpapírba csomagolva biztonságos helyre vitték, majd a háború befejeztével visszatették azokat eredeti helyükre.

7. ÁLLOMÁS

Bálványprés 1776-ból

HOL? A gótikus szárny pincszintjén, a Borászati kiállításban

A bálványprés fából készült sajtoló szerkezet, amellyel szüretkor a szőlő levét kiszorítják. A legnagyobb méretű az egykarú emelő elve alapján, gerendával és csavarral működő bálványos vagy regős prés (Baumpress). Lényeges szerkezeti eleme egy 3–4 méter hosszúságú, vízszintesen elhelyezkedő gerenda (főfa, bálvány). Ennek egyik végét rögzítik, a másikon többnyire beleerősített, súllyal terhelt orsó van, amelynek segítségével szabályozható, hogy egyenletesen működő nyomóerőt fejtsen ki. Az összezúzott szőlő a gerenda alatt elhelyezkedő melencében, présaljban levő garatban vagy törkölyös ládában van. Ennek tetejére deszkalapot (asztal) helyeznek, amelyre a papnak nevezett rövid, vastag gerendák kerülnek. A nagygerenda nyomása a papra nehezedik, s ezáltal sajtolódik ki a törkölyládában levő szőlő leve.

A múzeum legnagyobb méretű és legrégebb bálványprése 1776-ból való. Keszthely környékéről gyűjtötték, kemény tölgyfából készült.

8. ÁLLOMÁS

Balaton-felvidéki kisparaszti pincebelső és szoba

HOL? Ugyanott, a lépcsőtől balra

A kisparaszti gazdaságban használt eszközökkel berendezett pincebelsőben puttont, darálót, kádat és prést állítottunk ki, a mellette lévő helyiségben pedig egy, a pihenést szolgáló szerény bútorzatú szobát mutatunk be.

9. ÁLLOMÁS

II. Rákóczi Ferenc ekeje

*HOL? A barokk épület földszintjén,
A magyar mezőgazdaság története a kezdetektől 1945-ig című kiállítás harmadik termében*

A Rákóczi-eke II. Rákóczi Ferenc (1676–1735) zborói (Sáros vármegye, ma Szlovákia) uradalmából származó fagerendyes, úgynevezett keskeny talpú eke. A hatalmas méretű ekét minden bizonnyal a 18. század első évtizedében az uradalmi bognár- és kovácműhelyben készítették. A legrégebb, a Kárpát-medencében egészében fennmaradt eke szerencsés véletlen folytán menekült meg az enyészettől, és került a Mezőgazdasági Múzeum tulajdonába.

A zborói uradalom intézője 1903. december 15-i keltezésű levelében ajánlotta fel a kassai Rákóczi-kiállításon is bemutatott ekét a „Magyar Királyi Mezőgazdasági Múzeum” igazgatójának, Balás Árpádnak. Az eke átvételére 1904. július 16-án került sor. A Rákóczi-ekére vonatkozólag Lukovits Aladár kutatásokat is végzett, de csekély eredménnyel. A Mezőgazdasági Múzeumot erről többek között így tájékoztatta: „Nem tudtam meg semmi különöset, csupán azt, hogy több más gazdasági szerszámmal együtt egy magtár padlásán hevert emberemlékezet óta. Mikor az Erdődy grófok Zborót eladták, a szerszámok nagy része elkallódott, s más része mint ócskavas eladatott, az eke egy sarokban szalma s szeméttel eltemetve hevert, s azt a mostani bérlők találták meg, s tavalý az ő jóvoltukból került az a kassai kiállításra.”

10. ÁLLOMÁS

A magyar franchise: Hangya-bolt

HOL? Ugyanott, a kiállítás negyedik termében

A szövetkezeteknek kiemelkedő szerepe volt a mezőgazdaság kapitalizálódásában. A szövetkezés gondolatáról először az 1885-ben Budapesten rendezett nemzetközi gazdakongresszuson beszélt Károlyi Sándor gróf (ülő szobra az udvaron látható). Ő és politikai köre karolta föl az ország szegényebb északkeleti és délkeleti vidékén a hitel- és a fogyasztási szövetkezetek szervezését. Ezek nemcsak a korszerű gazdálkodás ismereteit hozták el a falvakba, hanem a polgári mentalitás, a műveltség számos elemét is. Ezek közül a legnagyobb befolyást a Magyar Gazdaszövetség Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezete, közismertebb nevén a Hangya érte el. Célja az volt, hogy a kisebb birtokosokat ellássák jó és olcsó árukkal, valamint terményeiket, termékeiket kedvező feltételek mellett értékesítsék. A Hangya fiókszövetkezetei a sikeres üzletpolitika eredményeképpen az egész országot behálózták. Enteriőrünk egy 1910–1920-as évekbeli falusi Hangya-boltot mutat be. Az ilyen üzletekben szinte bármit be lehetett szerezni. A boltban az enteriőrben kiállított része inkább a termények, az italok és a csemegék árusítását mutatja be. De volt egy másik része is, ahol a gépeket, fémeszközöket, nyersanyagokat (pl. petróleum) árusították. A Hangya Szövetkezetet 1949-ben szüntették meg, de napjainkban egyre nagyobb számban indulnak újra a termelés és értékesítés területén egyaránt.

11. ÁLLOMÁS

Kincsem csontváza és a gödi tréningtelep makettje

HOL? A barokk épület emeletén, a Kincsem – Imperiál, Híres magyar versenylovak kiállításban

A világhíres magyar csodakanca 54 versenyen indult és mindet megnyerte. Ez a mai napig világrekord. A csontvázról balra található makett a gödi tréningtelepet ábrázolja, ahol életre szóló barátság szövődött Kincsem és az idomár feketetarka nőtény macskája között. Az állat sokat időzött Kincsem bokszában, elkísérte a napi edzőmunkákra, sőt a külföldi utakra is el kellett vinni, mert Kincsem nyugtalan volt, ha nem volt a közelében a macskabaráta.

12. ÁLLOMÁS

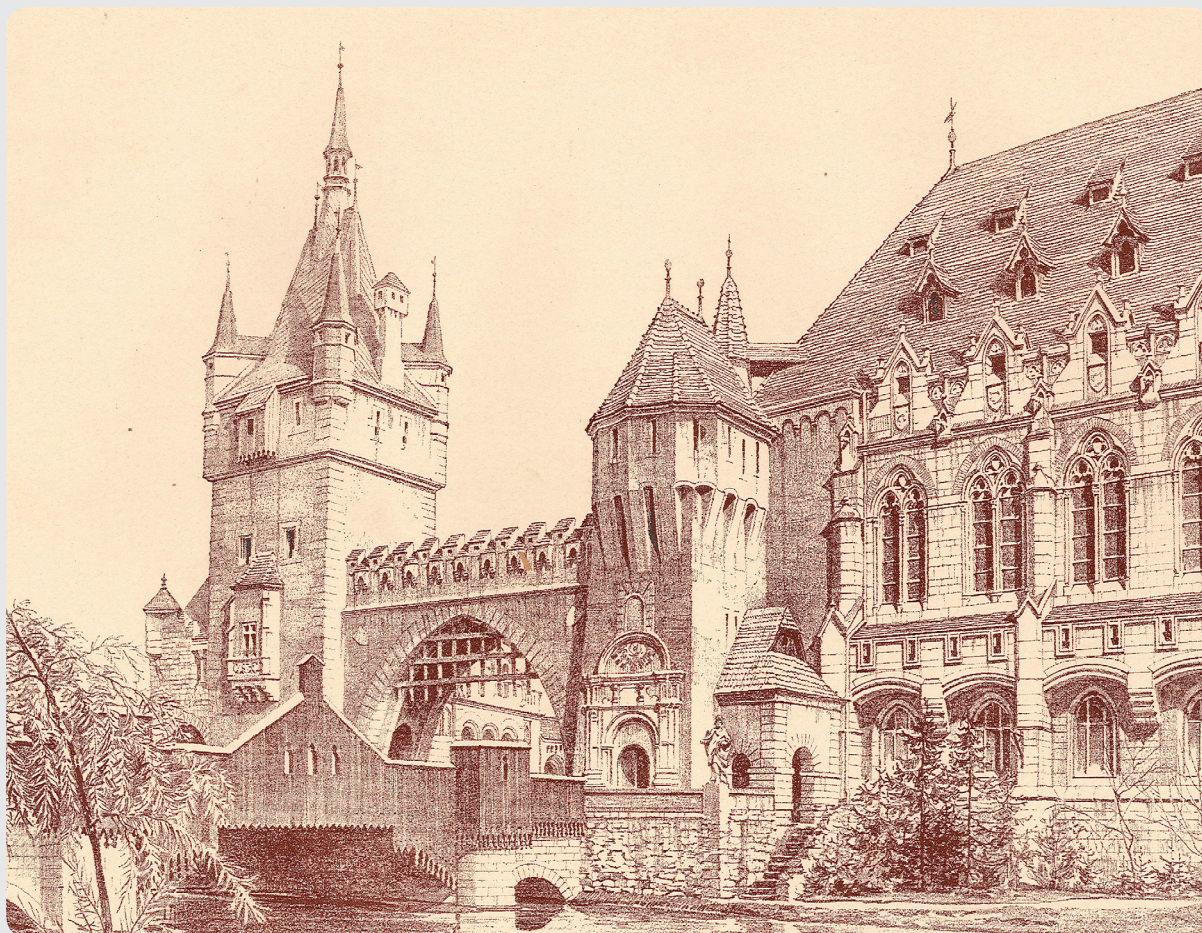
Honfoglalás kori női lószerszám

HOL? A ló – Nemzeti lókiállításban

A honfoglalás kori női lószerszám rekonstrukcióján a „minél díszesebb, annál nőiesebb”-elv ragyogóan érvényesül. A női pompa fontos része volt a gazdagon díszített lószerszám. Az értékes készleteket az előkelő nők házasságkötésük alkalmából hozományként kapták a családjuktól, s ezek később is a tulajdonukban maradtak. Haláluk után pedig velük együtt temették el őket.

Fedezze fel a Vajdahunyadvár különleges tornyait!

Séta a 120 éves Vajdahunyadvár körül

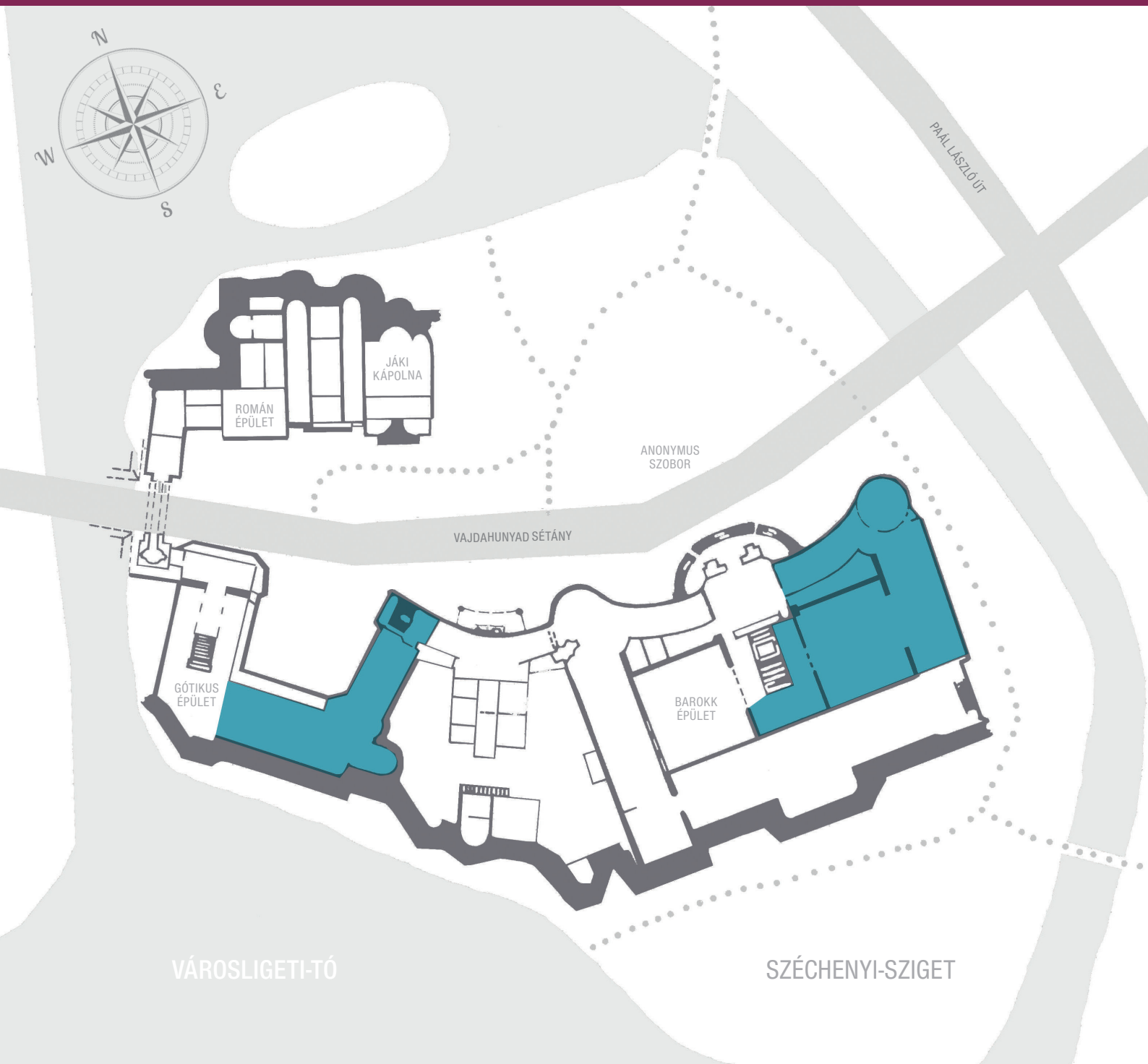

2015-ben két, korábban zárt épületrészt nyitottunk meg a nagyközönség előtt Toronytúra programunkkal. Olyan helyszínekre engedünk bepillantást nyerni, amelyeket eddig kizárólag a Múzeum munkatársai láthattak. A labirintusszerű tereket bejárva különleges élmények és panoráma részese lehet!

Bővebb információ: www.mmgm.hu

A MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM ÉS KÖNYVTÁR A SZÉCHENYI-SZIGETEN

ÍRTA ÉS ÖSSZEÁLLÍTOTTA Radics Boglárka
GRAFIKA Kóbor Szilvia
KORREKTÚRA Szász Anna Tünde
ILLUSZTRÁCIÓ Magyar Mezőgazdasági Múzeum és Könyvtár
Dokumentációs Gyűjteménye
FOTÓ Mohai Balázs

© Magyar Mezőgazdasági Múzeum és Könyvtár, 2016
Felelős kiadó: Estók János
a Magyar Mezőgazdasági Múzeum és Könyvtár főigazgatója

www.mmgm.hu

MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI
MÚZEUM ÉS KÖNYVTÁR
BUDAPEST | VAJDAHUNYADVÁR